

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

יוסף בבית האסורים (80)

איתמר אלדר

1.

בראשית לז'	בראשית לט'
וימצא יוסף חן בעיניו (ד)	1 וישראל אהב את יוסף מכל בניו (ג)
ויעזב כל אשר לו ביד יוסף (ו)	2 ועשה לו כתנת פסים (ג)
איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה (ט)	3 והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי. ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו (ז-ח)
ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו (יא)	4 וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם (יב)
ואין איש מאנשי הבית שם בבית (יא)	5 וימצאהו איש והנה תועה בשדה (טו)
ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו בא אלי לשכב עמי (יד)	6 ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלמות הלזה בא (ז, יט)
ותתפשהו בבגדו [...] ויעזב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה (יב-יג)	7 ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו (כג)
ותנח בגדו אצלה עד בוא אדניו אל ביתו (טז)	8 ויקח את כתנת יוסף [...] ויטבלו הכתנת בדם (לא)
ויקח אדני יוסף אתו, ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסידי המלך אסורים ויהי שם בבית הסהר (כ)	9 לכו ונחרגהו ונשלכהו אל אחד הברות (כ)
וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל פרעה (מא, יד)	10 ויעברו אנשים מדיניים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה (כח)
אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו (לט, כג)	11 ויפקדהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו (לט, ד)
אין שר בית הסהר ראה... באשר ד' אתו ואשר הוא עשה ד' מצליח (לט, כג)	12 וירא אדניו כי ד' אתו וכל אשר הוא עשה ד' מצליח בידו (לט, ג)

2. אכן מצבו הנפשי של יוסף, בחלקו הראשון של סיפור יוסף ואחיו, שרוי באפלולית. אין לנו נתון כלשהו מה אופי רגשותיו כלפי אחריו בחלומותיו, מה המיה המתה נפשו בהיותו מושלך אל הבור. אולם העובדה שיכול היה המספר להתבונן בשפוני לבו במערכות מאוחרות ותר של הסיפור, מעידה כי ההתעלמות הראשונה היתה מכוונת, לצורך השגת מגמה לימודית, אומנותית, כלשהי (נפתלי טוקר, לדרכו של הכתוב המקראי בתאור מצבים נפשיים של הדמויות, בית מקרא 27 ד (תשמ"ב))

3. וטעם על חלומותיו ועל דבריו - שהיו שונאים אותו על החלומות, וגם על הסיפור שהוא מספר אותו להם כמתהלל, כמו שאמר שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי (רמב"ן לז, ח)

4. [...] ואולי כי נתכוון להודיע אותם כי מן השמים העלוהו למעלה, ומעשה יעקב היא בהסכמת עליונים, ומזה יחדלו משנא אותו: או יכוין להודיעם כי עדיין יצטרכו אליו ויבואו וישתחוו לו, ואולי כי בידועם כן ירחיקו השנאה לבל ינקום מהם לעת יפלו לפניו, כי השבטים יכופו ראשם לגזירת אל עליון ולמצביא: או יכוין לקרב הלבבות יחד [...] (אור החיים, לז, ה)

5.

ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מפל אחיו	וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם
ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו	ויספר עוד שנא אתו
ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: (ז) והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי:	(ח) ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו
ויספר עוד שנא אתו על חלמתי ועל דבריו:	
(ט) ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי: (י) ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמתי הבוא נבוא אני ואמך ואחידך להשתחות לך ארצה:	(יא) ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר:

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

6. ויקנאו בו אחיו בחלום זה הסירו הספק שהיה להם בחלום ראשון שבא החלום לסיבת מחשבותיו, כי ודאי שלא חשב ולא עלה על דעתו להשתרר על אביו ואין זה אלא הודעת דבר מהשמים, ולזה נכנסה בהם קנאה (אור החיים לז, יא).

7.

<p>(כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו : (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים ונדנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא וישמעו אחיו : וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ונביאו את יוסף מצרמה :</p>	<p>(כא) וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכנו נפש : (כב) ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשליחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו : (כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו : (כד) ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים : (כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרמה :</p> <p>(כח) ויעברו אנשים מדניים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור (כט) וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו : (ל) וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא : (לא) ויקחו את כתנת יוסף וישטחו שער עזים ויטבלו את הפתנת בדם [...] : (לו) והמדנים מכרו אתו אל מצרים לפוטיפר סריס פרעה שר הטבחים :</p>
--	--

8.

התיאור של אשת פוטיפר	התיאור ה'אמתי'
בא אלי לשכב עמי	ויבא הביתה לעשות מלאכתו
ונקרא בקול גדול	ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי
ויהי כשמעו כי הרימתי קולי ונקרא ויעזב בגדו אצלי וינס ויצא החוצה	ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה

9.

לאנשי ביתה	ראו	הביא לנו	איש עברי	לצחק בנו
אדוני	בא אלי	העבד העברי	אשר הבאת לנו	לצחק בי

10.

ירמיהו – ירמיהו ל"ז - ל"ח	יוסף – בראשית ל"ט
(ו) ויקחו את ירמיהו וישלכו אתו אל הבור מלפניהו בן המלך אשר בחצר המטרה וישלחו את ירמיהו בחבלים ויבורו אין מים כי אם טיט ויטבע ירמיהו בטיט : ס	(כד) ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים :
(יג) וימשכו את ירמיהו בחבלים ויעלו אתו מן הבור וישב ירמיהו בחצר המטרה : ס	(כח) ויעברו אנשים מדניים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ונביאו את יוסף מצרמה :
(טו) ויקצפו השרים על ירמיהו והכו אתו ונתנו אותו בית האסור בית יהונתן הספר כי אתו עשו לבית הכלא : (טז) כי בא ירמיהו אל בית הבור ואל החניות וישב שם ירמיהו ימים רבים (פרק לז)	(יט) ויהי כשמע אדניו את דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים האלה עשה לי עבדך ויחר אפו : (כ) ויקח אדני יוסף אתו ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסירי המלך אסורים ויהי שם בבית הסהר